

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті визначено основні принципи забезпечення економічної безпеки держави. Виділено основні проблеми забезпечення економічної безпеки, які потребують першочергового вирішення.

Ключові слова: економічна безпека, Європейський Союз, Україна, економічні загрози.

Abstract

The article defines the basic principles of ensuring economic security of the state. The main problems of securing economic security, which require a first-rate solution, are highlighted.

Keywords: economic security, European Union, Ukraine, economic threats.

Вступ

У статті проаналізовано підхід до створення стратегії економічного захисту України в умовах євроінтеграції. Становище, яке наразі складається в Україні є характерним для посткомуністичних країн, тобто внутрішні небезпеки перевершують над зовнішніми. Україні необхідна розробка програми економічної безпеки та її продуктивна реалізація для швидкого економічного росту України, щоб ввійти до світової спільноти.

Метою статті є аналіз головних засад між вибраним загальнодержавним напрямком на інтеграцію України до Європейського Союзу та питанням забезпечення економічного захисту держави.

Дослідники

Планом стратегічного управління економічної безпеки держави, є праці таких учених як: Т. Васильців, який розглядав стратегію та механізми зміцнення економічної безпеки України; Б. Губський проголосив методологію виміру і стратегію забезпечення економічної безпеки України; М. Єрмошенко який досліджував національні інтереси та реальні небезпеки, стратегію забезпечення фінансової безпеки держави; Я. Блонєць розробив пріоритети та шляхи вирішення проблеми стратегії забезпечення економічного захисту України.

Основна частина

Економічна захищеність являє собою категорію яка характеризує відсутність дестабілізуючих чинників внутрішнього та зовнішнього середовища на економічну діяльність. Перед Україною постала проблема, яка полягає у протиріччі між неминучому інтегруванню у світову економіку, з одного боку, та забезпеченню захисту свого внутрішнього ринку, національних інтересів та безпеки, з другого. Попри вагомій науковій дослідженні, присвячені аналізу забезпечення економічної безпеки держави, дуже мізерна увага надана державному регулюванню економічної захищеності країни в контексті євро інтеграції. Державне управління процесами формування і забезпечення та посилення економічної захищеності здійснюється недостатньо ефективно. Тому очевидно є необхідність у розробці державного плану посилення економічної захищеності національної економіки в умовах ефекту глобалізації, оскільки, по-перше, її рівень забезпечення не є достатнім, по-друге – відсутні підходи до її зміцнення в умовах волатильності факторів глобалізаційного впливу.

Вступ України до ЄС буде мати дуже вагомий економічний привілей для України, такі як: макроекономічна стабільність, підсилення продуктивності економіки, нарощування обсягів торгівлі між Україною та ЄС, вільний рух факторів виробництва в межах ЄС, гарантований захист прав працівників та споживачів.

Небезпеки процесу вступу пов'язані передусім з необхідністю в заходах щодо введення у належність до норм ЄС не лише на макроекономічному рівні, і також на рівні окремих підприємств, а також зміцнення ринкової економіки в Україні. У зв'язку з цим підвищується роль захисту своєї економічної системи як основного фактора забезпечення економічної захищеності.

Під економічною захищеністю розуміється, з однієї сторони, спроможність національної економіки до самовідтворення з метою задоволення на визначеному рівні потреб населення та держави, а з іншого – як здатність протистояти дестабілізуючим чинникам, що створюють загрозу розвитку держави. Гарантування конкурентоздатності національної економіки у світовій системі господарювання також входить до складових економічного захисту.

На теперішньому періоді одними з найбільш вагомих чинників, які слід ураховувати задля

забезпечення національної захищеності в контексті євроінтеграції, є такі: ступінь суспільно-політичної та соціально-економічної стабільності суспільства, рисою політичного режиму, рівень правової культури різних суб'єктів правовідносин, особливо посадових осіб державного апарату, особливості історичних умов існування країни, геостратегічне положення країни, процеси глобалізації, сучасний стан та особливості спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС. Важливим фактором економічної захищеності є ступінь соціально-економічної та суспільно-політичної стабільності суспільства. Кожна система забезпечення національної безпеки в теперішньому світі в дуже складних міжнародних та внутрішніх вимогах змушена рахуватися з можливістю радикальної економічної захищеності являє собою категорію яка характеризує відсутність дестабілізуючих чинників внутрішнього та зовнішнього середовища на економічну діяльність. Перед Україною постала проблема, яка полягає у протиріччі між неминучому інтегруванню у світову економіку, з одного боку, та забезпеченню захисту свого внутрішнього ринку, національних інтересів та безпеки, з другого. Попри вагомому науковому дослідженню, присвячені аналізу забезпечення економічної безпеки держави, дуже мізерна увага надана державному регулюванню економічної захищеності країни в контексті євроінтеграції. Державне управління процесами формування і забезпечення та посилення економічної захищеності здійснюється недостатньо ефективно. Тому очевидною є необхідність у розробці державного плану посилення економічної захищеності національної економіки в умовах ефекту глобалізації, оскільки, по-перше, її рівень забезпечення не є достатнім, по-друге – відсутні підходи до її зміцнення в умовах волатильності факторів глобалізаційного впливу.

Вступ України до ЄС буде мати дуже вагомий економічний привілей для України, такі як: макроекономічна стабільність, підсилення продуктивності економіки, нарощування обсягів торгівлі між Україною та ЄС, вільний рух факторів виробництва в межах ЄС, гарантований захист прав працівників та споживачів.

Небезпеки процесу вступу пов'язані передусім з необхідністю в заходах щодо введення у належність до норм ЄС не лише на макроекономічному рівні, і також на рівні окремих підприємств, а також зміцнення ринкової економіки в Україні. У зв'язку з цим підвищується роль захисту своєї економічної системи як основного фактора забезпечення економічної захищеності.

Під економічною захищеністю розуміється, з однієї сторони, спроможність національної економіки до самовідтворення з метою задоволення на визначеному рівні потреб населення та держави, а з іншого – як здатність протистояти дестабілізуючим чинникам, що створюють загрозу розвитку держави. Гарантування конкурентоздатності національної економіки у світовій системі господарювання також входить до складових економічного захисту.

На теперішньому періоді одними з найбільш вагомих чинників, які слід урахувати задля забезпечення національної захищеності в контексті євроінтеграції, є такі: ступінь суспільно-політичної та соціально-економічної стабільності суспільства, рисою політичного режиму, рівень правової культури різних суб'єктів правовідносин, особливо посадових осіб державного апарату, особливості історичних умов існування країни, геостратегічне положення країни, процеси глобалізації, сучасний стан та особливості спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС. х змін у рівні її стабільності, що примушує створювати ті чи інші стабілізуючі механізми. Присутність у теперішній Україні величезної кількості соціальних суперечок, їх нерегульованість та виникнення тенденцій до наступних загострень більшість із них обумовлює відносно довге підтримання нестабільності в великому колі суспільних відносин і цілому ряді регіонів країни при спроможності розвитку її у бік створення нових кризових ситуацій. Максимальною небезпекою економічній захищеності України в обставинах євроінтеграції є експортна спрямованість зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС на основі традиційних однакових товарів за обставин ненасиченості вітчизняного ринку диференційованою продукцією. Порівняльний аналіз будови експорту показує, що входження України в систему зовнішньо-економічних зв'язків з ЄС вимагає серйозної адаптації її структури, всього господарського механізму до дуже високих правил світового ринку.

Розглянемо зміни в національній економіці внаслідок процесів євроінтеграції які наведені у таблиці 1

Таблиця 1

Назва	Вплив змін на економічну безпеку вітчизняних підприємств
1. Захоплення національної економіки ТНК	Негативний. Більшість найпривабливіших сегментів національної економіки підпадуть під вплив міжнародних ТНК, які витіснять вітчизняні підприємства й стануть монополістами. Вітчизняні підприємства стагнуватимуть, їхня залежність від міжнародних транснаціональних підприємств зростає
2. Розквіт національної економіки	Позитивний. Всі або переважна більшість сегментів національної економіки отримують позитивні фінансові результати. ВВП України зростає, як і стабільність вітчизняної економіки
3. Інвестиційне море	Позитивний. Вітчизняні підприємства отримують доступ до інвестиційних ресурсів, що спростить реалізацію нових проектів, дозволить у разі необхідності звернутися до залучення коштів інвесторів
4. Інтервенція + квотування	Негативний. Внаслідок конкурентної інтервенції значна частина вітчизняних підприємств стикнеться із падінням доходу та втратою частини ринку. Квотування на зовнішніх ринках обмежить дохід вітчизняних підприємств від експортних операцій
5. Спеціалізація	Змішаний. Окремі сегменти та сектори національної економіки відчують покращання, але в цілому значна частина вітчизняних підприємств стикнеться з падінням попиту на їхню продукцію та зростанням конкуренції
6. Товарний дефіцит	Негативний. Внаслідок різниці між цінами на внутрішньому та зовнішньому ринках вітчизняні підприємства прагнуть до експорту певних видів сировини та продукції, що призведе до дефіциту або нестачі ресурсів певних видів для національних виробників
7. Аграризація національної економіки	Змішаний. Позитивний розвиток відчують лише представники аграрного сектору економіки та пов'язаних з ним її сегментів (наприклад, обслуговуючі). Підприємства з іншими видами економічної діяльності стикнуться із зростанням конкуренції, падінням попиту, монополізацією ринку
8. Дефіцит кваліфікованих кадрів	Негативний. Внаслідок відкриття кордонів кваліфіковані спеціалісти можуть шукати працевлаштування за межами українського ринку праці. Наслідком цього стане кадровий дефіцит для українських підприємств, нестача спеціалістів потрібного профілю та кваліфікації
9. Без істотних змін	Негативний. Сьогодні економіка України та вітчизняні підприємства виробовують значні складності. Консервація такої ситуації призведе до унеможливлення позитивного розвитку, забезпечення економічної безпеки для значної кількості вітчизняних підприємств шляхом використання потенціалу присутності на європейському ринку.

В таблиці 1 ми бачимо, які ефекти євроінтеграції для економіки є комплексними, а також що вони зв'язані між собою. У підсумку євроінтеграції назріває результат, який є небезпечним для деяких галузей національної економіки. Суттєвими вигодами економічної захищеності України в умовах євроінтеграції є: зміна моделі інтеграції української економіки до ЄС через переважний розвиток внутрішнього ринку, проведення політики зменшення частки експорту у ВВП за утримання чималої ролі зовнішньої торгівлі у процесі відтворення; використання дієвої імпоротної політики з використанням процедур, створених у рамках СОТ, які не заважають чесній конкуренції та зростанню конкурентоспроможності національного капіталу; погодження в рамках переговорів щодо створення зони вільної торгівлі положень про вільне функціонування ринкових інститутів, стабільних та недискримінаційних правових рамок для суб'єктів господарювання обох сторін, гарантування правових норм у торговельно-економічній сфері, чітко встановлених прав власності, використання чітких нормативів походження товарів та інших правил, які застосовуються у рамках аналогічних угод; сприяння високотехнологічного експорту через підтримання просування українських товарів на зовнішній ринок; полегшення та пришвидшення процедури експортного контролю; створення системи моніторингу стану економічної захищеності України.

Висновки

За викладеним матеріалом можна сформулювати такі висновки: наслідки євроінтеграції формують як можливості, так і загрози для вітчизняних підприємств; нейтралізація або ліквідування перешкод економічній безпеці вітчизняних підприємств внаслідок євроінтеграції відкриває перед ними нові можливості, посилює їхні позиції (у тому числі і на ринках), а реалізація загроз, навпроти, послабляє їх; пріоритетами України у сфері економічної безпеки має стати створення відповідних правових, економічних, соціальних та інших умов, спрямованих на покращення грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної політики; ефективним способом забезпечення економічної захищеності є побудова абсолютно нової моделі, яка має в собі поєднувати державний протекціонізм з пришвидшеним технологічним переоснащенням у контексті зменшення енерго-матеріалоємності, покращення екологічності виробництва, що в заключному висновку означає вихід на новий рівень рентабельності виробництва, що забезпечить конкурентоспроможність національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Економічна безпека України : сутність і напрямки забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько : Монографія. – К. : НІСД, 2017. – 144 с : Режим доступу: <http://agroportal.ua/ua>;
- 2) Чалий, О. Стан та перспективи співробітництва між Україною та Європейським Союзом. – 2015. – С. 32- 37.
- 3) Сак Т.В. Економічна безпека України: поняття, структура, основні тенденції / Т.В. Сак // Всеукраїнський наукововиробничий журнал Інноваційна економіка. — 2016. — С. 336—340.
- 4) . Власюк О.С. Ризики і загрози економічній безпеці України у 2015—2016 рр. та механізми їх мінімізації Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ruzuku_zagrozu1bab4e.pdf
- 5) Головченко О.М. Економічна безпека регіону та гарантування стабільності національної економіки 2017. — 399 с

Осаволук Дмитро Павлович – студент групи Мов-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, fm.3mo15.osavolyuk@gmail.com.

Науковий керівник: **Адлер Оксана Олександрівна** – кандидат технічних наук, доцент, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Osavolyuk Dmytro Pavlovich - student of the MOB-15b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, fm.3mo15.loshak@gmail.com.

Scientific supervisor: **Adler Oksana Oleksandrivna** - candidate of technical sciences, associate professor, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.